

Sygn. akt I ACa 286/16

I ACz 264/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lipca 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSA Marta Sawicka
Sędziowie:	SSA Wiesława Kaźmierska SSO (del.) Krzysztof Górski (sprawozdawca)
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Piotr Tarnowski

po rozpoznaniu w dniu 6 lipca 2016 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa O. K.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 8 grudnia 2015 roku, sygn. akt VIII GC 335/15 i zażalenia pozwanego na zawarte w tym wyroku rozstrzygnięcie o kosztach procesu

I. **oddala apelację;**

II. **oddala zażalenie;**

III. **zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 5400 zł (pięciu tysięcy czterystu złotych) tytułem kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.**

SSO Krzysztof Górski SSA Marta Sawicka SSA Wiesława Kaźmierska

Sygn. akt I ACa 286/16

I ACz 264/16

UZASADNIENIE

Powódka O. K. pozwem złożonym przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. wniosła o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym wydanego z dnia 30 czerwca 1997 roku przez Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie o sygn. akt V Ng

493/97 oraz wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 31 grudnia 1999 roku wydanego w sprawie o sygn. akt I C 340 /97.

Uzasadniając swoje stanowisko powódka podniosła, że w dokumentach, w oparciu o które pozwana uzyskała nadanie klauzuli wykonalności wymienionym w pozwie tytułom, nie znajdował się: protokół zdawczo - odbiorczy potwierdzający aktywa i pasywa nowo powstałej spółki, wykaz wniesionych do spółki praw majątkowych ani inny dokument potwierdzający przejście na pozwaną uprawnień z tytułów tych wynikających. Powyższe zdaniem powódki nie nastąpiło co najmniej do dnia wydania postanowienia w sprawie o sygnaturze VII Gz 81/07, w którym uwzględniając zażalenie powódki Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim zmienił zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 27 lipca 2007 roku, sygn. akt V GCo 145/07 i wniosek pozwanej o nadanie na jej rzecz klauzuli wykonalności odrzucił. Pozwana po pewnym czasie wystąpiła jednak ponownie o nadanie klauzuli wykonalności (sygn. akt GCo 228/08). Wobec nieujawnienia postanowienia wydanego w sprawie VII Gz 81/07, w ocenie powódki doszło do wyłudzenia klauzuli wykonalności. W tej sytuacji powództwo jest zasadne i udowodnione, a roszczenia na podstawie dokumentów wierzyciela – (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. są bezpodstawne i bezprawne.

Pozwana odpowiadając na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu w pierwszej kolejności podniesiono, że jest następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) z siedzibą w G., który powstał w wyniku komercjalizacji swego poprzednika. W związku z powyższym pozwana spółka wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki swego poprzednika. W tym znaczeniu jest więc ona sukcesorem pod tytułem ogólnym, czyli w drodze jednej czynności, jaką jest rejestracja spółki przez sąd rejestrowy, weszła w ogół praw i obowiązków przedsiębiorstwa państwowego. Bilans zamknięcia przedsiębiorstwa stał się bilansem otwarcia spółki. W konsekwencji wierzyciele i dłużnicy przedsiębiorstwa państwowego stali się z mocy prawa wierzycielami i dłużnikami spółki. Pozwana przyznała również, że postanowieniem z dnia 26 listopada 2007 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie VII Gz 81/07 uchylił postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności z uwagi na fakt, że pozwana nie wykazała przejścia uprawnień z dotychczasowego, na nowego wierzyciela, dołączając do wniosku jedynie kserokopię aktualnego odpisu z KRS. Na skutek złożenia nowego wniosku wraz z pełną dokumentacją, nakazowi zapłaty nadano jednak klauzulę wykonalności z przejściem uprawnień na podstawie art. 788 k.p.c. Ostatecznie bowiem przejście praw wierzyciela z Zakładu (...) na spółkę (...) zostało wykazane poprzez odpis z KRS, wypis z aktu notarialnego sporządzonego przez notariusza E. B. - umowy o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania z dnia 7 października 2000 roku (rep. A (...)), wypis z aktu notarialnego sporządzonego przez notariusza M. K. - umowy o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania z dnia 6 lutego 2004 roku (rep. A (...)), wypis z aktu notarialnego sporządzonego przez notariusza M. K. - umowy przeniesienia własności przedsiębiorstwa i akt ustanowienia hipoteki z dnia 27 kwietnia 2004 roku.

Wyrokiem z dnia 8 grudnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim oddalił powództwo oraz odstąpił od obciążenia powódki kosztami procesu.

Powyższe orzeczenie zostało oparte o następujące ustalenia i wnioski.

Zakład (...) z siedzibą w G. prowadził z O. K. współpracę handlową, w wyniku której O. K. stała się jego dłużniczką. W związku z zaistniałym zadłużeniem pomiędzy Zakładem (...), a O. K. toczyły się postępowania sądowe o zapłatę.

Sąd I instancji ustalił, że w dniu 30 czerwca 1997 roku Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym w sprawie o sygnaturze V Ng 493/97 nakazał O. K. zapłacić na rzecz Zakładu (...) w G. dochodzoną pozwem kwotę w wysokości 32.719,32 zł wraz z odsetkami oraz kosztami procesu. Postanowieniem z dnia 27 lipca 2007 roku, sygn. akt V GCo 145/07 Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim uwzględniając wniosek wierzyciela nadał klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty w postępowaniu nakazowym, wydanemu w dniu 30 czerwca 1997 roku w sprawie V NG 493/97 na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G., na którego zdaniem Sądu przeszło uprawnienie poprzedniego wierzyciela Zakładu (...). Sąd uznał, iż w przedmiotowej sprawie wierzyciel wraz w wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty przedłożyła odpis aktualny z KRS, wobec czego wykazała swoje uprawnienia z tytułu niniejszego nakazu, zostały spełnione przesłanki z art. 788 § 1 k.p.c.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła dłużniczka O. K.. Postanowieniem z dnia 26 listopada 2007 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie VII Gz 81/07 zmienił zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 27 lipca 2007 roku, sygn. akt V GCo 145/07 i oddalił wniosek o nadanie klauzuli wykonalności.

W dniu 11 grudnia 2008 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. ponownie złożyła wniosek o nadanie klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty w postępowaniu nakazowym, wydanemu w dniu 30 czerwca 1997 roku w sprawie V NG 493/97 na jej rzecz. Postanowieniem z dnia 22 grudnia 2008 roku, sygn. akt V GCo 228/07 Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim nadał klauzulę tytułowi egzekucyjnemu w postaci nakazu zapłaty wydanemu przez tenże Sąd dnia 30 czerwca 1997 roku w sprawie V Ng 493/97 na rzecz wierzyciela (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G., na którego rzecz przeszło uprawnienie dotychczasowego wierzyciela Zakładu (...) w G.. W uzasadnieniu powyższego orzeczenia Sąd wskazał, że w przedmiotowej sprawie wierzyciel na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. w sposób należyty wykazał przejście na niego uprawnienia Zakładu (...) w G. wynikającego z nakazu zapłaty z dnia 30 czerwca 1997 roku, sygn. V Ng 493/97. Z dołączonych do wniosku umów zawieranych w formie aktów notarialnych w dniach 7 października 2008 roku, 6 lutego 2004 roku oraz 27 kwietnia 2004 roku wynika bowiem, że Zakład (...) w G. był oddany do odpłatnego korzystania (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G., a następnie po prywatyzacji przedsiębiorstwa przedstawiciel Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa przeniósł na spółkę (...) własność przedsiębiorstwa jako zespół składników materialnych i niematerialnych.

Ustalono także, że w dniu 15 października 1997 roku Sąd Rejonowy w Myśliborzu nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym w sprawie I Nc 163/97 nakazał O. K. zapłacić na rzecz Zakładu (...) w G. dochodzoną pozwem kwotę w wysokości 273.291,52 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od wymienionych kwot i dat oraz kosztami procesu w wysokości 7.500 zł, nakazał także pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa-Kasy Sądu Rejonowego w Myśliborzu kwotę 5.465,83 zł tytułem nieuiszczonego wpisu. Wyrokiem z dnia 31 grudnia 1999 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie I C 340 /97 uchylił nakaz zapłaty Sądu Rejonowy w Myśliborzu wydany w sprawie I Nc 163/97 co do kwoty 30.000 zł wraz z szczegółowo opisanymi odsetkami ustawowymi i w tym zakresie postępowanie umorzył, uchylił nadto nakaz zapłaty co do kosztów w zakresie kwoty 2.024,68 zł. W pozostałej części Sąd Okręgowy utrzymał nakaz zapłaty w mocy odstępując od obciążania O. K. kosztami procesu. Powyższy wyrok Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim stał się prawomocny i wykonalny z dniem 21 stycznia 2001 roku.

Postanowieniem z dnia 20 grudnia 2007 roku, sygn. akt I Co 134/07 Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim nadał klauzulę wykonalności wyrokowi tegoż Sądu wydanemu w dniu 31 grudnia 1999 roku sprawie z I C 340 /97 na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. jako następcy prawnemu Zakładu (...) w G.. Powyższe postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności zaskarżyła dłużniczka O. K.. Postanowieniem z dnia 30 maja 2008 roku w sprawie o sygn. akt I ACz 332/08 Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił zażalenie powódki. Orzeczenie to stało się prawomocne i wykonalne z dniem 30 maja 2008 roku.

Nadto z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że w piśmie z dnia 25 września 2014 roku skierowanym do komornika sądowego pozwana wystąpiła o wszczęcie i przeprowadzenie egzekucji celem ściągnięcia należności głównej stanowiącej kwotę 243.291,52 zł wraz z odsetkami oraz kosztami określonych postępowań sądowych. Do wniosku spółka załączyła nakaz zapłaty z dnia 15 października 1997 roku wydany przez Sąd Rejonowy w Myśliborzu w sprawie o sygn. akt I Nc 163/97 wraz z wyrokiem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 31 grudnia 1999 roku, sygn. akt I C 340 /97 oraz postanowienie Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 20 grudnia 2007 roku, sygn. akt I Co 134/07 w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności i postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 maja 2008 roku, I ACz 332/08 o oddaleniu zażalenia.

W kolejnym piśmie z dnia 25 września 2014 roku pozwana wystąpiła o wszczęcie i przeprowadzenie egzekucji celem ściągnięcia należności głównej stanowiącej kwotę 32.719,32 zł wraz z odsetkami oraz kosztami określonych postępowań sądowych, na podstawie nakazu zapłaty z dnia 30 czerwca 1997 roku wydanego przez Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie o sygn. akt I Nc 493/97 oraz postanowienia tegoż Sądu z dnia 22 grudnia 2008 roku (sygn. akt I Co 228/08).

Dokonując oceny prawnej zgłoszonych roszczeń Sąd I instancji uznał, że powództwo o pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd I instancji zaznaczył, że strona powodowa oparła swoje żądanie na treści przepisu art. 840 k.p.c.

Wskazano, że w doktrynie podkreśla się przy tym, że celem powództwa opozycyjnego z art. 840 k.p.c. jest pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo jego ograniczenie, co należy odróżnić od uchylecia postanowienia sądu o nadaniu klauzuli wykonalności. Weryfikacja postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności niewątpliwie zmierza do zakwestionowania tej klauzuli, jednak może nastąpić tylko poprzez wniesienie zażalenia i z powołaniem się na uchybienia proceduralne w toku postępowania klauzulowego. Tymczasem powództwo z art. 840 k.p.c., jako środek merytorycznej obrony dłużnika, pozwala na zakwestionowanie wykonalności tytułu wykonawczego w drodze badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tym tytułem i w konsekwencji musi być oparte na przyczynach materialnoprawnych - podstawach wymienionych w pkt 1-3 omawianego przepisu.

Zwrócono uwagę, że w niniejszej sprawie powódka w istocie przeczy zdarzeniom, na których oparto nadanie klauzuli, w szczególności kwestionuje przejście uprawnienia wierzyciela do prowadzenia przeciwko niej egzekucji w oparciu o objęte pozwem tytuły wykonawcze. Co do zasady domaga się tym samym badania zagadnień materialnoprawnych, tj. badania kwestii przejścia uprawnień na wnioskodawcę podnosząc jednocześnie także kwestie formalne dotyczące braku wykazania tegoż przejścia.

Sąd Okręgowy odwołał się do stanowiska doktryny, że nie ma przeszkód do powołania w powództwie opozycyjnym zarzutów, które zostały już rozpoznane w postępowaniu o nadaniu klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu. Przeszkody takiej nie stanowi powaga rzeczy osądzonej, nie jest nią bowiem objęte postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności. Prawomocne postanowienie w tym przedmiocie jednak wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz także inne sądy. Jeżeli zatem sąd w postępowaniu klauzulowym oddalił zażalenie dłużnika, a następnie dłużnik na tych samych podstawach oparł powództwo opozycyjne, sąd rozpoznający sprawę w procesie powinien wydać wyrok oddalający powództwo bez ponownego rozpoznawania powołanych w nim okoliczności. Z tym zastrzeżeniem przyjąć zatem należy, że dłużnik może wnieść wspomniane powództwo niezależnie od tego, czy zaskarżył postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, choćby można było w drodze zażalenia podnieść te same zarzuty. Dalej wskazano, iż w judykaturze wypowiedziano również pogląd, w myśl którego to, że stronie przysługuje zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, nie wyklucza samo przez się możliwości skorzystania z powództwa przewidzianego art. 840 k.p.c., jeżeli tylko spełnione zostały przesłanki do wytoczenia takiego powództwa.

Wspomniano, że powódka dowodziła, że zarówno w odniesieniu do jednego, jak i do drugiego tytułu egzekucyjnego wymienionego w pozwie brak było podstaw do nadania klauzuli wykonalności na rzecz pozwanej jako następcy prawnemu wymienionego w tytułach Zakładu (...) w G., gdyż z dokumentów potwierdzających następstwo nie wynikał zakres przeniesionych uprawnień. Powódka nie przeczyła, że do wniosków o nadanie klauzuli wykonalności dołączone zostały dokumenty, na które powoływała się strona przeciwna. Nie kwestionowała też, że dokumenty te jako urzędowe spełniały warunki określone w art. 788 k.p.c. Zdaniem powódki w dokumentach stanowiących podstawę nadania klauzuli wykonalności przywołanych przez Sąd Rejonowy i Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim nie wskazano jakie konkretnie należności przeszły na następcę prawnego. Nie wymieniono w nich ani nakazu zapłaty Sądu Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim wydany w sprawie V Ng 493/97 ani wyroku Sądu Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie I C 340 /97.

Sąd meriti wskazał, iż z uzasadnień orzeczeń uwzględniających wnioski pozwanej o nadanie na jej rzecz klauzul wykonalności wynika, że podstawą ich uwzględniania stanowiła między innymi zawarta w formie aktu notarialnego umowa z dnia 6 lutego 2004 roku (rep. A (...)) o oddanie przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania oraz umowa z dnia 27 kwietnia 2004 roku o przeniesieniu własności przedsiębiorstwa (rep. A (...)). Z powyższego zaś wynika, iż po wydaniu nakazu zapłaty w sprawie V Ng 493/97 i po wydaniu wyroku w sprawie I C 340/97, wnioskodawczyni zawarła z pierwotnie uprawnionym wskazanym w tytułach Zakładem (...) w G. umowę, której przedmiotem było oddanie przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania, a następnie nastąpiło

przeniesienie przedsiębiorstwa. Mając na uwadze, że zawarcie takiej umowy przebiega w trybie art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w tej sytuacji przejąć należało, że nowopowstałe przedsiębiorstwo wstąpiło we wszelkie prawa i obowiązki przedsiębiorstwa państwowego, w tym wynikające z tytułu egzekucyjnego. Stosownie do art. 40 ust. 1 tej ustawy o ile ustawa nie stanowi inaczej, kupujący lub przejmujący przedsiębiorstwo wstępuje we wszelkie prawa i obowiązki przedsiębiorstwa państwowego, bez względu na charakter stosunku prawnego, z którego te prawa i obowiązki wynikają. W ocenie Sądu I instancji z przepisów tych płynie wniosek, że przejmujący przedsiębiorstwo państwowe w wyniku jego prywatyzacji bezpośredniej jest ogólnym następcą prawnym przedsiębiorstwa, a zatem przechodzą na niego roszczenia powstałe przy prowadzeniu przedsiębiorstwa. Wstąpienie we wszystkie prawa i obowiązki oznacza sukcesję ogólną – generalną. Zważono także, że szczegółowe oznaczenie każdego aktywu czy pasywa z osobna jest właściwe dla sukcesji singularnej, która w stanie faktycznym niniejszej sprawy nie nastąpiła. Podkreślono, że nowo powstała spółka wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki swego poprzednika, czyli w drodze jednej czynności, jaką jest rejestracja spółki przez sąd rejestrowy, wchodzi ona w ogół praw i obowiązków przedsiębiorstwa państwowego. W konsekwencji wierzyciele i dłużnicy przedsiębiorstwa państwowego stają się z mocy prawa wierzycielami i dłużnikami spółki.

W dalszej kolejności wskazano, że jednym z argumentów podniesionych w pozwie był również zarzut związany z „wyłudzeniem klauzuli wykonalności”. Zasadności tego zarzutu powódka upatrywała w tym, że postanowieniem wydanym w sprawie VII Gz 81/07 Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim na skutek zażalenia powódki na postanowienie Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 lipca 2007 roku, sygn. akt V GCo 145/07 w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności na rzecz pozwanej jako następcy prawnego zmienił zaskarżone postanowienie. Po pewnym czasie pozwana wystąpiła zaś ponownie o nadanie klauzuli wykonalności nie ujawniając treści wydanego wcześniej postanowienia.

W kontekście tego zarzutu Sąd Okręgowy zaznaczył, że wbrew twierdzeniom powódki Sąd odwoławczy w sprawie VII Gz 81/07 nie odrzucił, a oddalił wnioski o nadanie klauzuli wykonalności. Niezależnie od powyższego podkreślono, że powaga rzeczy osądzonej, na którą zdaje się powoływać powódka stanowi wyłącznie atrybut orzeczeń merytorycznych wydanych w wyniku rozpoznania sprawy cywilnej. Postanowienia wydane w wyniku rozpoznania wniosku o nadanie klauzuli wykonalności nie zaliczają się do takich orzeczeń. Regulacji art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. nie można zatem odpowiednio stosować w postępowaniu klauzulowym. Przedstawiony pogląd oznacza, że nawet stwierdzenie identyczności kolejnego wniosku o nadanie klauzuli wykonalności z wnioskiem poprzednim nie uprawnia sądu do jego odrzucenia. Zakres kognicji sądu w postępowaniu o nadanie klauzuli sprowadza się przeto do badania, czy dokument, który ma zaopatrzyć w klauzulę, odpowiada warunkom formalnym tytułu egzekucyjnego oraz czy zachodzą okoliczności formalne pozwalające na dokonanie w klauzuli wzmianek, o których mowa w art. 788-794 k.p.c. Badania takiego dokonuje sąd każdorazowo w oparciu o twierdzenia zawarte w każdym kolejnym wniosku i załączone do niego dokumenty. Brak odniesienia się do poprzednio wydanego orzeczenia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności nie stanowi o jego bezprawnym, czy podstępным uzyskaniu.

Zwrócono uwagę, że postanowieniem z dnia 26 listopada 2007 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim (VII Gz 81/07) uchylił postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności przede wszystkim z uwagi na dołączenie do wniosku jedynie kserokopii aktualnego odpisu KRS, a więc dokumentu nie spełniającego wymogów określonych art. 788 k.p.c. Na skutek złożenia nowego wniosku wraz z pełną dokumentacją nakazowi zapłaty nadano następnie klauzulę wykonalności z zaznaczeniem przejściem uprawnień na pozwaną. Podstawą skierowanego do komornika sądowego wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego był więc tytuł wykonawczy - nakaz zapłaty z dnia 30 czerwca 1997 roku wydany przez Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie o sygn. akt I Nc 493/97 opatrzony klauzulą wykonalności zgodnie z prawomocnym postanowieniem tegoż Sądu z dnia 22 grudnia 2008 roku (sygn. akt I Co 228/08), a nie postanowienia z dnia 27 lipca 2007 roku.

Sąd I instancji podał, że stan faktyczny niniejszej sprawy został ustalony w oparciu o zgromadzony w sprawie, zaoferowany przez strony materiał dowodowy w postaci dokumentów, które Sąd uznał za wiarygodne, jako że żadna ze stron nie kwestionowała ich treści, także Sąd nie powziął żadnych wątpliwości co do ich rzetelności i prawdziwości. Sąd pominął dalsze dowody osobowe i wnioski o przeprowadzenie dowodów z innych akt (sądowych i komorniczych)

z uwagi na to, że sporne okoliczności sprawy został już dostatecznie wyjaśnione. Kwestia dowodów stanowiących podstawę nadania klauzuli wykonalności nie była sporna, poza sporem pozostawała też okoliczność jakie dokumenty stanowiły podstawę wszczęcia postępowań egzekucyjnych dalsze prowadzenie postępowania dowodowego okazało się więc zupełnie zbędne, nadto prowadziłyby jedynie do bezcelowego przedłużenia postępowania.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. Wskazano, że treść powołanego przepisu urzeczywistnia zasadę słuszności i stanowi wyłom w zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu. Do okoliczności branych pod uwagę przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji przywołanego przepisu niewątpliwie zaliczyć trzeba nie tylko te związane z samym przebiegiem postępowania, lecz także dotyczące stanu majątkowego czy sytuacji życiowej strony. Zdaniem Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie wystąpił taki uzasadniony przypadek podyktowany stanem zdrowia i sytuacją majątkową samej powódki oraz jej męża występującego również w charakterze pełnomocnika.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, zaskarżając orzeczenie w całości, jednocześnie zarzucając rozstrzygnięciu naruszenie art. 788 § 1 k.p.c. w zw. z art. 789 k.p.c.

W oparciu o tak postawiony zarzut wniesiono o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie w całości żądania pozwu.

Uzasadniając swoje stanowisko powódka wskazała, że (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. nie przedstawiła właściwego dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem urzędowo poświadczonym stosownie do treści art. 788 k.p.c. , a jedynie przedłożyła akta ogólne. Podkreślono, że przedłożone przez pozwaną w postępowaniu o nadaniu klauzuli wykonalności dokumenty są dowodem sukcesji generalnej, a nie stanowią o sukcesji indywidualnej, a ta jest wymagana normą wyrażoną w art. 788 k.p.c.

Pozwana odpowiadając na apelację wniosła o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

Pozwana z kolei wniosła zażalenie na zawarte w wyroku orzeczenie o kosztach procesu zawarte w punkcie II.

Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucono naruszenie:

- art. 102 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie polegające na odstąpieniu od obciążenia powódki kosztami procesu, albowiem w sprawie nie zachodzą szczególne podstawy do nieobciążania powódki kosztami postępowania,

- art. 98 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, a w konsekwencji obciążenie kosztami procesu stronę wygrywającą w całości.

Uwzględniając powyższe wniesiono o zmianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kwoty 7200 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w pierwszej instancji oraz o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwana wskazała, że Sąd Okręgowy nie uzasadnił w sposób szczegółowy w uzasadnieniu, dlaczego uznał, iż w sprawie występuje szczególnie uzasadniony wypadek do zastosowania art. 102 k.p.c. Jednocześnie zarzucono Sadowi meriti naruszenie zasad logicznego rozumowania i zasad współzycia społecznego. Skarżąca podniosła, że okoliczność, iż powódka obecnie nie posiada dochodów, nie jest wystarczającą podstawą do zastosowania przepisu art. 102 k.p.c. , chociażby dlatego, że nie jest wykluczona zmiana jej sytuacji finansowej. Nadto zarzucono, iż w powyższym zakresie Sąd oparł się jedynie na twierdzeniach powódki, które nie zostały udowodnione. Dalej pozwana wskazała, że w jej ocenie sytuacja zdrowotna powódki również nie uzasadnia nieobciążania jej kosztami procesu. Podkreślono także, że aktywność powódki w przeciąganiu płatności swoim wierzycielom, a także wytaczanie bezpodstawnych postępowań, pozwala na wyciągnięcie wniosków, że powódka mogła i powinna liczyć się z realną możliwością oddalenia powództwa i w konsekwencji powstania po jej stronie obowiązku zwrotu kosztów procesu po stronie pozwanej.

Dodatkowo podniesiono, że Sąd I instancji nie wskazał, jaki wpływ na obowiązek zwrotu kosztów procesu stronie przeciwnej ma fakt zwolnienia powódki od kosztów sądowych, tym bardziej, że art. 108 u.k.s.c. wprost stanowi, że zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu.

Na koniec skarżąca podkreśliła, że powódka wytaczając niezasadne powództwo, naraziła pozwaną na niepotrzebne koszty i jako strona przegrująca winna je ponieść.

Powódka odpowiadając na zażalenie na rozprawie w dniu 9 lipca 2016 roku wniosła o oddalenie zażalenia w całości.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powódki jako niezasadna podlegała oddaleniu.

Zgodnie z art. 382 k.p.c. Sąd II instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Z regulacji tej wynika, że postępowanie apelacyjne polega na merytorycznym rozpoznaniu sprawy, co oznacza, że wyrok sądu drugiej instancji musi opierać się na jego własnych ustaleniach faktycznych i prawnych poprzedzonych ponowną oceną materiału procesowego.

Wykonując ten obowiązek Sąd Apelacyjny po dokonaniu własnej oceny materiału procesowego podzielił w całości ustalenia faktyczne przedstawił w wyodrębnionej redakcyjnej części uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego. W tej sytuacji Sąd odwoławczy przyjmując te ustalenia za część uzasadnienia własnego orzeczenia uznał za zbędne ich ponowne szczegółowe przytaczanie w tym miejscu. Jeśli bowiem Sąd odwoławczy orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, poprzestając na stwierdzeniu, że przyjmuje je za własne (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83).

Trafnie też Sąd Okręgowy zakwalifikował żądania pozwu i ocenił powództwo w płaszczyźnie normy art. 840 k.p.c. Uzasadniona jest też konkluzja wskazująca na to, że w świetle ustalonych faktów nie zachodzą podstawy do zastosowania powyższej normy i uwzględnienia żądań pozwu.

Przypomnieć należy, że zgodnie z treścią art. 840 § 1 pkt 1-2 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście (pkt 1); jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane, zaś gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie (pkt 2).

Powództwo wytoczone na podstawie powyższego przepisu służy merytorycznej obronie dłużnika przed egzekucją prowadzoną zgodnie z przepisami postępowania egzekucyjnego. Zasadą jest, że organ prowadzący egzekucję (organ egzekucyjny) nie jest bowiem upoważniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym.

Podkreślenia przy tym wymaga, że nie chodzi tutaj o zarzuty związane z naruszeniem przepisów prawa procesowego w samym postępowaniu klauzulowym – w tym zakresie bowiem stronie kwestionującej poprawność procedowania Sądu przysługuje zażalenie. Przedmiotem powództwa przeciwegzekucyjnego są zasadniczo kwestie wynikające z prawa materialnego.

Zatem powód (dłużnik zgodnie z treścią tytułu wykonawczego) ma prawo oprzeć powództwo egzekucyjne o zdarzenia wymienione w art. 840 k.p.c. w tym także może przeczyć zdarzeniom, na których oparto nadanie klauzuli wykonalności, twierdząc, iż nie wystąpiły albo nie wywołały skutków w zakresie prawa cywilnego materialnego.

Zaznaczyć także należy, że zdarzeniem w rozumieniu przepisu art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. jest wyłącznie zdarzenie leżące u podstaw świadczenia wynikającego z zobowiązania dłużnika objętego tytułem egzekucyjnym lub – w przypadku art. 788 k.p.c. – stojące u podstaw klauzuli wykonalności. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2012 roku, II CSK 760/11, Lex nr 1215616)

Zatem skoro z samej funkcji postępowania klauzulowego – jako mającego charakter wyłącznie formalny – wynika, że służy przede wszystkim ustaleniu, czy z proceduralnego punktu widzenia dany tytuł egzekucyjny może być podstawą wszczęcia i prowadzenia egzekucji to ustalenie następstwa prawnego, jako zagadnienie materialnoprawne, może nastąpić także w toku powództwa opozycyjnego.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy wyczerpująco wyjaśnił zarówno źródło nabycia przez pozwanego roszczeń przeciwko powódce objętych tytułami wykonawczymi. Sąd wskazał też na podstawę prawną tego nabycia i rozważał podnoszone przez powódkę kwestie dotyczące treści czynności prawnej stanowiącej podstawę nabycia. Wywody te także nie wymagają dodatkowego uzupełnienia lub korekty przez Sąd odwoławczy.

Odnosząc się do zarzutów apelacyjnych stwierdzić należy, że powódka w swojej podnosi wyraźnie wyłącznie zarzut naruszenia art. 788 k.p.c. w zw. z art. 789 k.p.c. , jednocześnie kwestionując w uzasadnieniu fakt przejścia wierzytelności przysługującej Zakładem (...) z siedzibą w G. na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G.. W ocenie skarżącej niewyszczególnienie w umowie przeniesienia własności przedsiębiorstwa (ani żadnym innym dokumencie) praw wchodzących w skład przedsiębiorstwa (a zwłaszcza praw objętych tytułami wykonawczymi wymienionymi w pozwie) powoduje że pozwany nie nabył roszczeń w stosunku do powódki.

Przyjąć więc należy, że wolą powódki jest w istocie zakwestionowanie skuteczności umowy, na podstawie której sądy w postępowaniu klauzulowym uznały fakt nabycia wierzytelności objętej tytułami egzekucyjnymi, w których jako wierzyciel ujawniony był poprzednik prawny pozwanego (przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w G.). Zatem skarżąca kwestionuje poprawność oceny prawnej dokonanej przez Sąd na podstawie art. 55⁽¹⁾ k.c. (oraz normy art. 40 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 komercjalizacji i prywatyzacji - Dz. U. z 2016 roku, poz. 961)

Odnosząc się do zarzutu powódki dla porządku przywołać jednak należy w pierwszej kolejności treść art. 788 k.p.c., zgodnie z którym sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko następcy prawnemu pierwotnego wierzyciela lub dłużnika, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

Cytowany przepis umożliwia wykonanie tytułu egzekucyjnego (a więc wyegzekwowanie stwierdzonego nim roszczenia bez konieczności wszczynania kolejnego procesu), jeżeli wymienione w nim osoby nie są wierzycielami i dłużnikami i na ich miejsce na skutek następstwa prawnego pod tytułem ogólnym lub pod tytułem szczególnym weszły inne podmioty, przy czym możliwość nadania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego jest uzależniona od spełnienia określonych warunków.

W świetle art. 788 § 1 k.p.c. niezbędną przesłanką do skutecznego ubiegania się przez następcę prawnego wierzyciela o nadanie klauzuli wykonalności jest wykazanie przez wnioskodawcę, (oprócz istnienia samego tytułu egzekucyjnego nadającego się do wykonania), faktu przejścia praw lub obowiązków za pomocą ściśle określonych w ustawie środków dowodowych (oryginałów dokumentów urzędowych lub prywatnych z podpisem urzędowo poświadczonym lub też ich odpisów, poświadczonych przez osobę posiadającą upoważnienie ustawowe). Brak takich dokumentów skutkowałby więc niemożnością nadania klauzuli na rzecz następcy prawnego i w efekcie powodowałby konieczność wszczynania przez niego kolejnego procesu cywilnego w którym wykazywałby swoją wierzytelność.

Zaznaczyć należy, że Sądy orzekające w postępowaniu klauzulowym w sprawach I Co 134/07 oraz V GCo 228/08 oceniły w granicach określonych normą art. 788 k.p.c. przedłożone przez (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. dokumenty. Ocena ta była ograniczona stosownie do art. 788 i dotyczyła ustalenia, czy spełniają one kryteria wymagane dla dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 244 k.p.c. oraz czy z ich treści wynika fakt nabycia praw objętych tytułami

egzekucyjnymi. W wyniku powyższego w toku postępowania klauzulowego ustalono, że przedłożone przez (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. dokumenty, w tym w szczególności: umowa o oddalenie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania z dnia 7 października 2000 roku (sporządzona w formie aktu notarialnego przed notariuszem E. B. - Rep. A (...)), wypis z aktu notarialnego sporządzonego przez notariusza M. K. – zmianę umowy o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania z dnia 6 lutego 2004 roku (Rep. A (...)), wypis z aktu notarialnego sporządzonego przez notariusza M. K. – umowa przeniesienia własności przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55⁽¹⁾ k.c. i akt ustanowienia hipoteki z dnia 27 kwietnia 2004 roku (Rep. A nr (...)) - umożliwiły stwierdzenie, że przejście praw zostało zgodnie z zasadami postępowania klauzulowego wykazane. Orzeczenia te zostały poddane kontroli instancyjnej i nie podlegały ponownej weryfikacji w niniejszym procesie. Sąd Okręgowy zatem nie badał zasadności zastosowania normy art. 788 k.p.c. w postępowaniu klauzulowym. Skoro tak to Sąd Okręgowy normy art. 788 k.p.c. i 789 k.p.c. nie mógł naruszyć.

Nie zmienia tej konkluzji eksponowana w sprawie rozbieżność między rozstrzygnięciami sądów w postępowaniu klauzulowym sprowadzająca się do prawomocnego oddalenia pierwszego wniosku o nadanie klauzuli na rzecz następcy prawnego i następnie po ponowieniu żądania – uwzględnienia tego wniosku. Sąd Okręgowy wyjaśnił bowiem szczegółowo, że rozstrzygnięcie o oddaleniu klauzuli wykonalności nie posiada cechy powagi rzeczy osądzonej. Pogląd prezentowany przez Sąd I instancji posiada oparcie w wykładni prawa dokonanej w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Skoro tak, to sam fakt oddalenia pierwotnego wniosku (opartego wyłącznie o ocenę dokumentów przedłożonych dla jego uzasadnienia i stwierdzenie, że nie spełniają one cech dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem urzędowo poświadczonym) nie może podważać faktów, o które oparto kolejne orzeczenie nadające klauzulę wykonalności (konstatując, że kolejny wniosek jest już udokumentowany w sposób odpowiadający wymogom art. 788 k.p.c.). Zatem w oparciu o zarzuty dotyczące rozbieżnych orzeczeń w postępowaniu klauzulowym nie można uzasadniać powództwa o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego.

Istotą postępowania w niniejszej sprawie wobec zakwestionowania przejścia wierzytelności na pozwaną było dokonanie oceny czy zasadne są zarzuty skarżące, iż mimo legitymowania się dokumentami które spowodowały nadanie klauzuli wykonalności, pozwany w istocie nie nabył roszczeń stwierdzanych objętymi pozwem tytułami.

Badaniu podlegało więc to, czy następstwo prawne (sukcesja) między pozwanym (jako następcą prawnym) a Zakładem (...) z siedzibą w G. (jako poprzednikiem) skutkowało także wstąpieniem w prawa wynikające z wierzytelności przysługujących jej poprzednikowi prawnemu przeciwko powódce.

Zgodnie z art. 55¹ zdanie pierwsze k.c., zgodnie z którym przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej. Stosownie zaś do treści art. 55¹ pkt 4 k.c. przedsiębiorstwo obejmuje w szczególności wierzytelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne. Z powyższego przepisu wprost wynika, że majątkiem przedsiębiorstwa są nie tylko rzeczy stanowiące jego własność, lecz także przedmioty niebędące rzeczami, w tym wierzytelności (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 czerwca 2005 roku, IV CK 731/04, Lex nr 177217).

Stosownie do treści art. 55² k.c. czynność prawna mająca za przedmiot przedsiębiorstwo obejmuje wszystko, co wchodzi w skład przedsiębiorstwa, a więc obejmuje cały jego majątek w rozumieniu art. 55¹ k.c., w tym także ewentualnie wierzytelności.

Słusznie Sąd I instancji odwołał się również do normy art. 39 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji (w brzmieniu obowiązującym w dniu 27 kwietnia 2004 roku), zgodnie z którą prywatyzacja bezpośrednia polega na rozporządzeniu wszystkimi składnikami materialnymi i niematerialnymi majątku przedsiębiorstwa państwowego przez: sprzedaż przedsiębiorstwa, wniesienie przedsiębiorstwa do spółki, oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania. Istotnym jest zwłaszcza to, że zgodnie z art. 40 ust. 1 przywołanej ustawy co od zasady kupujący lub przejmujący przedsiębiorstwo wstępuje we wszelkie prawa i obowiązki przedsiębiorstwa państwowego, bez względu na charakter stosunku prawnego, z którego te prawa i obowiązki wynikają.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że skoro w dniu 27 kwietnia 2004 roku Zakładowi (...) z siedzibą w G. przysługiwały wierzytelności w stosunku do O. K., a wynikające z prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 15 października 1997 roku wydanego przez Sąd Rejonowy w Myśliborzu (częściowo uchylonego wyrokiem Sadu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 31 grudnia 1999 roku) oraz z prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 30 czerwca 1997 roku wydanego przez Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim, to wierzytelności te, w drodze sukcesji generalnej (w momencie zawarcia umowy będącej podstawą następstwa prawnego w rozumieniu normy art. 40 powołanej wyżej ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji), przeszły na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. jako następcę prawnego pierwotnego wierzyciela powódki.

Wbrew twierdzeniom powódki dla skuteczności nabycia wierzytelności na podstawie powołanych wyżej przepisów zbędne jest sporządzanie jakiegokolwiek szczególnego dokumentu zawierającego spis składników majątkowych. Decydujące jest to, czy w dacie zawarcia umowy składnik majątkowy (w tym przypadku wierzytelność) należał do majątku poprzednika prawnego (w niniejszej sprawie przedsiębiorstwa państwowego). W świetle wcześniej przedstawionych wywodów zasadą jest bowiem to, iż następcą prawny nabywa każdy składnik istniejący w majątku poprzednika (całość praw). Jeśli tak to dla skuteczności powództwa w niniejszej sprawie wykazać należało, że w momencie zawarcia umowy stanowiącej podstawę nabycia praw wchodzących w skład majątku poprzednika prawnego, wierzytelności objęte tytułami nie należały do tego majątku. Dowodu takiego nie przedstawiono (brak jest również twierdzeń powódki ukierunkowanych na okoliczności istotne dla podnoszonych zarzutów).

Reasumując w ocenie Sądu Apelacyjnego powódka nie wykazała wystąpienia jakiegokolwiek zdarzenia które podważałoby fakty leżące u podstaw nadania klauzuli wykonalności w trybie art. 788 k.p.c., i uzasadniałoby zastosowanie normy art. 840 § 1 k.p.c.

Z przedstawionych przyczyn stosując normę art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie I wyroku.

Uzasadniając rozstrzygnięcie zawarte w punkcie II sentencji, a dotyczące rozstrzygnięcia o zażaleniu pozwanego na rozstrzygnięcie o kosztach procesu wskazać należy, że zażalenie to nie znalazło podstaw pozwanej jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Odnosząc się do zarzutów zażalenia na wstępie zaznaczyć należy, że stosownie do treści art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Powyższa norma daje sądom swobodę przy rozstrzyganiu o zwrocie kosztów procesu, gdy stosowania zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c. nie można pogodzić z zasadami słuszności.

Podkreślić przy tym należy, że ocena czy w okolicznościach określonej sprawy zaistniał „wypadek szczególnie uzasadniony” zależy od swobodnej decyzji sądu, niemniej jednak nie może być ona dowolna i co więcej powinna uwzględniać wszystkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej podjęcie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 roku, I CZ 110/2007, Lex nr 621775; postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lutego 2010 roku, I CZ 112/2009, Lex nr 564753).

Innymi słowy możliwość skorzystania z zasady słuszności unormowanej przepisem art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu orzekającego i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstępnie, a jeśli tak, to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążenia kosztami procesu strony przegrywającej spór. Ustalenie, czy w danych okolicznościach zachodzą "wypadki szczególnie uzasadnione", ustawodawca pozostawia swobodnej ocenie sądu (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2 października 2015 roku, Lex nr 1820933).

Wspomnieć także należy, że z ugruntowanego już orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że z „wypadkiem szczególnie uzasadnionym” mamy do czynienia w sytuacjach gdy: sprawa dotyczyła stosunku prawnego, który może zostać ukształtowany tylko mocą wyroku sądu (choćby strony były całkowicie zgodne), niesłuszne lub oczywiście niewłaściwe postępowanie strony wywołujące koszty, oddalenie powództwa na podstawie art. 5 k.c. albo z powodu

prekluzji, precedensowy charakter sprawy, rozstrzygnięcie sporu wyłącznie na podstawie okoliczności uwzględnionej przez sąd z urzędu, brak zawilości sprawy i nakładu pracy pełnomocnika, trudna sytuacja majątkowa strony, która wytaczając powództwo, była subiektywnie przeświadczona o słuszności dochodzonego roszczenia. Katalog ten jak się podkreśla w orzecznictwie nie ma charakteru zamkniętego, a stanowi jedynie wymienienie przykładowych okoliczności uzasadniających zastosowanie normy art. 102 k.p.c.

Podzielić też należy pogląd wielokrotnie wypowiedziany w judykaturze pogląd, że korekta rozstrzygnięć odwoływanych się do reguł słusznościowych lub polegających na zastosowaniu kompetencji o charakterze dyskrecyjnym jest dopuszczalna jedynie wówczas, gdy skutki kwestionowanego rozstrzygnięcia uznane być muszą za rażąco sprzeczne z zasadami słuszności.

Uzasadniając zastosowanie w niniejszym postępowaniu zasady pozwalającej na nieobciążanie strony przegrywającej kosztami procesu, Sąd Okręgowy wskazał, że w sprawie zachodzą zarówno szczególne okoliczności wynikające z charakteru sprawy, jak i sytuacji majątkowej powódki. Sąd Apelacyjny w całości zgadza się z argumentacją przedstawioną przez Sąd I instancji w tym zakresie, w związku z czym nie ma konieczności szczegółowego przytaczania jej tutaj. Wspomnieć przy tym należy, że powódka mogła mieć subiektywne przeświadczenie o zasadności swojego powództwa.

W związku z powyższym zaznaczyć należy, że to nie jedynie trudna sytuacja majątkowa powódki decydowała o zastosowaniu w sprawie art. 102 k.p.c. Odstąpienie od obciążania powódki kosztami procesu wynikało z całokształtu okoliczności sprawy ocenionych z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Trudna sytuacja materialna potwierdziła jedynie wystąpienie szczególnie uzasadnionego wypadku, który przemawiał za zastosowaniem omawianego wyjątku.

Sąd Apelacyjny nie dopatrył się podstaw, które uzasadniałyby zakwestionowanie rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego. Zasady współżycia społecznego przemawiają bowiem za odstąpieniem od obciążania powódki kosztami postępowania, które toczyło się przed Sądem I instancji. Sąd Okręgowy zasadnie uwypuklił zarówno kwestie osobiste dotyczące powódki (jej stan zdrowia i towarzyszącą temu sytuację majątkową) i sytuację rodzinną. W tym kontekście towarzyszące tym okolicznościom subiektywne przekonanie powódki o zasadności stanowiska, dysproporcja majątkowa między powódką i pozwaną i wreszcie stosunkowo niska pracochłonność sprawy mogły obiektywnie uzasadnić ocenę dokonaną przez Sąd w płaszczyźnie normy art. 98 i 102 k.p.c.

Jak wskazano wyżej ingerencja (w ramach kontroli instancyjnej) w rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego jako oparte o reguły słusznościowe, byłaby uzasadniona jedynie w przypadku, gdyby kontrolowana ocena dokonana została w sposób dowolny, bez uzasadnionych podstaw. Za takie, (z przedstawionych względów) rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego nie może być uznane.

Kierując się więc powyższą argumentacją Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., oddalił zażalenie pozwanej.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Stosownie do treści rozstrzygnięcia w punkcie I uznano powódkę za stronę w całości przegrywającą postępowanie apelacyjne. Na podstawie art. 98 k.p.c. powódka jest więc zobowiązana do zwrotu pozwanej (jako wygrywającej postępowanie odwoławcze) kosztów procesu związanych z jej udziałem w tej fazie procesu.

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do zastosowania normy art. 102 k.p.c. w postępowaniu odwoławczym. Podejmując decyzję o wniesieniu apelacji i (tym samym generując związane z tym koszty) powódka miała bowiem możliwość dokładnego poznania motywów, jakimi kierował się Sąd I instancji oddalając powództwo i wykładni znajdujących zastosowanie w sprawie przepisów prawa. Zatem subiektywne przekonanie o zasadności własnego stanowiska nie może być już uznane za usprawiedliwione okolicznościami. W tym kontekście dążenie do kontynuowania sporu nie może już zwalniać powódki z odpowiedzialności za jego wynik i czynić zasadnym oczekiwanie dalszego obciążenia

pozwanej kosztami procesu wynikającymi ze zbędnych (dla ochrony praw powódki) czynności procesowych w postępowaniu apelacyjnym.

W rezultacie nie znajdując podstaw do odstąpienia od reguły odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 k.p.c.) należało zasądzić od powódki na rzecz pozwanej koszty procesu niezbędne dla prawidłowego reprezentowania praw pozwanej w postępowaniu apelacyjnym.

Na zasądzoną na rzecz pozwanej z tego tytułu kwotę składa się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego (5400 złotych) ustalone na podstawie art. 98 §2 k.p.c. jako 75% wynikającej z przepisów stawki minimalnej stosownie do treści §13 ust. 1 pkt 2 w zw. §6 pkt 7 Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Krzysztof Górski Marta Sawicka Wiesława Kaźmierska